

FUCIO

Vuosikertomus 2023

Generated with AI · December 21, 2023

Vuosikertomuksen koostanut:
Teemu Seesto, IT-pääsihteeri <teemu.seesto@utu.fi>

Puheenjohtajan katsaus

Olette ehkä nähneet kuvia intialaisista junista, joissa ihmiset istuvat katolla ja roikkuvat vaunujen kyljissä. Digitalisaation edelleen kiihtyessä ja uusien teemojen, kuten tekoälyn, noustessa voimalla kaikkien tietoisuuteen, meillä digi- ja IT-yksiköissä tunnelma on kuin intialaisessa junassa. Kehitys- ja tukitarpeita on enemmän kuin kyytiin mahtuu. FUCIO-verkoston yhtenä tavoitteena on helpottaa tilannetta yhteistyön avulla.

Vuoden 2023 kärkitavoitteemat olivat tietoturva, tiedon jako vertaismentoroinnin keinoin sekä Digivisio 2030. Korkeakoulusektori on ollut yksi eniten kyberhyökättyjä toimialoja. Siten tietoturvaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Tietoturvan teema olikin esillä useaan otteeseen eri FUCIO-foorumeilla ja se on myös vuoden 2024 kärkiteema. Vuoden 2024 FUCIO-kevätkokous tullaan toteuttamaan yhdessä tietoturvaluottamusverkoston kanssa.

Kiireisen FUCIO-verkoston yhteistyön tehostamiskeinona aloitettiin vertaismentorointiryhmien toiminta. Keskeisille kiinnostusalueille muodostettiin pienryhmiä, jotka ovat kokoontuneet useaan kertaan vuoden aikana jakaen oman teema-alueen kokemuksia. Toimintamalli osoittautui toimivaksi ja niinpä jokseenkin kaikki ryhmät jatkavat vuoropuheluaan myös tulevana vuonna. Lisäksi uusi FUCIO:n ja AAPA:n Teams-työtila tulee helpottamaan verkostojen yhteistyötä.

Digivisio 2030 on korkeakoulukentän merkittävin digihanke. Kehityksen siirtyessä suunnitteluun ja toteutukseen, tekniset ja arkkitehtuuriasiat korostuvat. Sen myötä Digivisio on lisääntyvässä määrin myös IT-johtajien pöydällä. Tähän liittyvä yhteistyö ja IT-johdon kuulluksi tuleminen varmistaminen ovat myös tulevan vuoden keskeisiä teemoja.

Vuoden 2023 iso muutosilmiö oli tekoäly ja sen hyödyntäminen. Muutama vuosi sitten nobelisti Bengt Holmström totesi, että tekoäly tulee olemaan eniten työelämää mullistava asia. Nyt olemme tuo murroksen kynnyksellä. On paljon uusia mahdollisuuksia, mutta tekoäly ei ratkaise ja korvaa läheskään kaikkea. Tekoälyn soveltaminen yliopistolaisen työtehtävissä ja arjessa hakee vielä muotoaan. Tekoälyn haltuunotto tietoturvallisesti on tulevan vuoden kolmas kärkiteema ja samalla myös jokaisen yliopistolaisen asia. Meidän on tärkeää tunnistaa ja erottaa hype todellisuudesta.

Tietoturvallinen uuden kokeilu ja kokeiluista nopea oppiminen on keskeistä kaikessa digikehittämisessä ja nyt erityisesti tekoälykehityksen kiihtyessä. Jos jokin uusi ratkaisu toimii hyvin, kannattaa sen käyttö laajentaa yliopiston ja ehkä jopa useammankin yliopiston käyttöön. Toisaalta on hyvä hylätä nopeasti toimimattomat ratkaisut. Yksi vuonna 2023 käynnistyneistä FUCIO-verkostoista oli tekoälyverkosto. Verkoston toiminta on tulevaan vuoteen mentäessä erityisen tärkeää.

Lämmin kiitos yhteistyöstä FUCIO-verkosto, UNIFI, AAPA ja muut yhteistyökumppanimme!
Puhalletaan yhteen hiileen myös tulevana vuonna!

Ari Hirvonen
Jyväskylän yliopisto
FUCIO:n puheenjohtaja

Sisällys

1	FUCION tavoitteet vuodelle 2023	4
1.1	Tietoturva	4
1.2	Tiedon jako ja jäsenistöyhteistyö	4
1.3	Digivisio 2030-hanke.....	4
1.4	IT-tilikartta	5
2	Sidosryhmäyhteistyö	6
2.1	Unifi—yhteistyö	6
2.2	Digivisio 2030 – hanke	7
2.3	AAPA-verkosto	7
2.4	CSC – Tieteen tietotekniikan keskus.....	7
2.5	Opintohallintoyhteistyö – KOOTuki.....	8
2.6	EXAM-konsortio.....	9
2.7	Haka-federaatio	9
2.8	Identiteetinhallinnan ryhmä.....	10
2.9	Tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon ohjausryhmä.....	10
2.10	Ristiinopiskelupalvelu	10
2.11	Kirjastoyhteistyö.....	11
3	Asiantuntijoiden yhteistyöryhmät	12
3.1	Kokonaisarkkitehtuuri SIG eli KA-SIG.....	12
3.2	Yliopistojen tietoturva-asiantuntijoiden yhteistyö.....	12
3.3	Tietosuojavastaavien verkosto	13
3.4	Asianhallinta-SIG.....	13
3.5	IAM-verkosto	14
3.6	IT-projektinhallinta SIG	14
3.7	AV-SIG - Esitystekniikka ja AV-teknologia.....	14
3.8	TyöasemaSIG	14
4	Tehtyjä kartoituksia, selvityksiä ja viestintää	16
4.1	IT-barometri 2023.....	16
4.2	EUNIS - IT-Benchmarking 2022.....	17
5	Kansainvälinen yhteistyö	18
5.1	NUAS IT-yhteistyö.....	18
5.2	EUNIS	18
6	Jäsenkokouksia ja muuta toimintaa	19
6.1	FUCION sääntömääräiset kokoukset	19
6.2	FUCIOnline-kokoukset	19
7	FUCIO-jäsenet ja työvaliokunta 2023	20
	Kiitokset	21

1 FUCION tavoitteet vuodelle 2023

FUCIO –verkosto asetti syyskokouksessaan 2022 vuoden 2023 osalta kärkitavoitteikseen: tietoturva, tiedon jako ja vertaisterapia sekä Digivisio 2030.

1.1 Tietoturva

Tietoturva on Venäjän hyökkäyssodan myötä yhä merkittävämpi teema niin suomalaisen yliopistosektorin kohdalla kuin kansainvälisestikin¹. Tietoturvan osalta myös rehtorienneuvosto Unifi toi esiin tarpeen tieturvan koulutuksen harmonisoinnille eri yliopistoissa.

Em. toimeksiannon pohjalta FUCIO-pääsihteeri teki alustavan kartoituksen nykytilanteesta tietoturvan koulutuksen ja testauksen osalta yliopistoissa. Tulokset olivat sangen kirjavaa. Osassa yliopistoja ei ollut koulutusta, toisissa oli sekä koulutus että testaus. Osalla tämä koulutus kohdentui pakollisena työntekijöihin muttei opiskelijoille. Lisäksi osa yliopistoista laittoi käyttäjän tunnuksen lukkoon, mikäli testi ei ollut mennyt asianmukaisesti läpi.

Tältä pohjalta FUCIO pyysi yliopistojen tietoturva-asiantuntijoiden luottamusverkostoa luomaan koulutusmateriaalin, joka voisi toimia yhteisenä koko sektorilla. Tälle on tarvetta erityisesti ristiinopiskelun yleistyessä. Syksyn IT-päivin mennessä tätä materiaalia eivät tietoturva-asiantuntijat olleet saaneet aikaiseksi.

Toinen jo aiemmin käynnistynyt isompi ja kalliimpi projekti tietoturvan saralla on ollut kaikille korkeakouluille yhteiseksi tietoturvapalveluksi CSC:n kautta toteutettava ns. Funet CSOC –lisäpalvelu. Vuoden 2023 alussa projektin vetovastuu oli siirtynyt CSC:lle, mutta korkeakoulusektorin tietohallintojohtajat ja tietoturva-asiantuntijat olivat mukana hankinnan neuvottelumenettelyn valmistelussa ja neuvotteluissa.

Syksyn 2023 IT-päivien aikaan kuultiin hyviä uutisia eli sopimusneuvottelut oli saatu maaliin ja toimittajan sopimuksen allekirjoittaminen toimittajayrityksen CGI:n kanssa tehtiin marraskuun lopussa.

1.2 Tiedon jako ja jäsenistöyhteistyö

FUCION primääri tehtävä on alusta lähtien ollut toimia yliopistojen IT-johtajien tiedonvaihdon työkaluna. Vuosien varrella tiedonvaihto on muokkaantunut yhteisten kokousten keskelle ja vapaamuotoisempi keskustelu on jäänyt taka-alalle. Kevään 2023 kokouksessa muodostettiin viisi erillistä pienryhmää muutamien kattoteemojen ja itse kunkin FUCIO-jäsenen mielenkiinnon mukaan. Pienryhmät ovat tavanneet ja pitäneet etäpalavereita muutama kerran. Toimintatapa on koettu sen verran hyväksi, että sitä sovittiin jatkettavaksi myös vuoden 2024 aikana ja uusia ryhmiä on myös muodostettu.

Tiedonjakoa on jatkettu myös perinteiseen tapaan pitämällä etäkokouksia käytännössä joka kuukausi. Myös työvaliokunta alkoi kesän jälkeen kokoontua parin viikon välein, jotta yhteistä kertynyttä asialistaa saatiin purettua.

Erillinen työvaliokunnan tiimi alkoi selvittää Teams-työkalun käyttöönottoa verkoston keskustelualustaksi. Tähän otettiin aikalisä, kun CSC ilmoitti tekevänsä kaikille yhteistä, nytemmin eduuni Cloud –nimellä kulkevaa Teams-palvelua, jolla voidaan helpommin ylittää organisaatioiden tunnistautumisen problematiikat.

1.3 Digivisio 2030-hanke

Digivisio 2030-hankkeessa tapahtui vuoden 2023 aikana monia mielenkiintoisia vaiheita, mm. kun hankkeen pohjalta ollaan perustamassa erillistä oikeushenkilöä. Tähän liittyy myös palvelunhallinnan johtoryhmän työskentely, jossa FUCIOlla on merkittävä rooli.

VIRTA-opintotietopalvelun kehittämisen jatkoselvitys tulee tapahtumaan Digivision kautta ja tämä on aihe, joka tulee nousemaan vahvasti IT-johtajien seurantaan.

Digivisio-hakkeeseen vaikuttaminen tapahtuu yksittäisten FUCIO-jäsenten ja heidän yliopistojensa kautta, koska varsinaista roolia ei verkostolla itsellään ole.

¹ Cristina Blanton, Jay Gallman, Nick Lewis, Andy Weisskopf and Nichole Arbino, 2022, *Cybersecurity and Privacy Perspectives on the EDUCAUSE 2023 Top 10 IT Issues*, <https://er.educause.edu/articles/2022/10/cybersecurity-and-privacy-perspectives-on-the-educause-2023-top-10-it-issues>

Digivision ohjausryhmässä aiemmin olleen FUCIO-puheenjohtajan Ari Hirvosen tilalle tuli Tampereen yliopistosta tietohallintojohtaja Pekka Kähkipuro. Manu Pajuluoma Lapin korkeakoulukonsernista jatkaa myös ohjausryhmässä.

1.4 IT-tilikartta

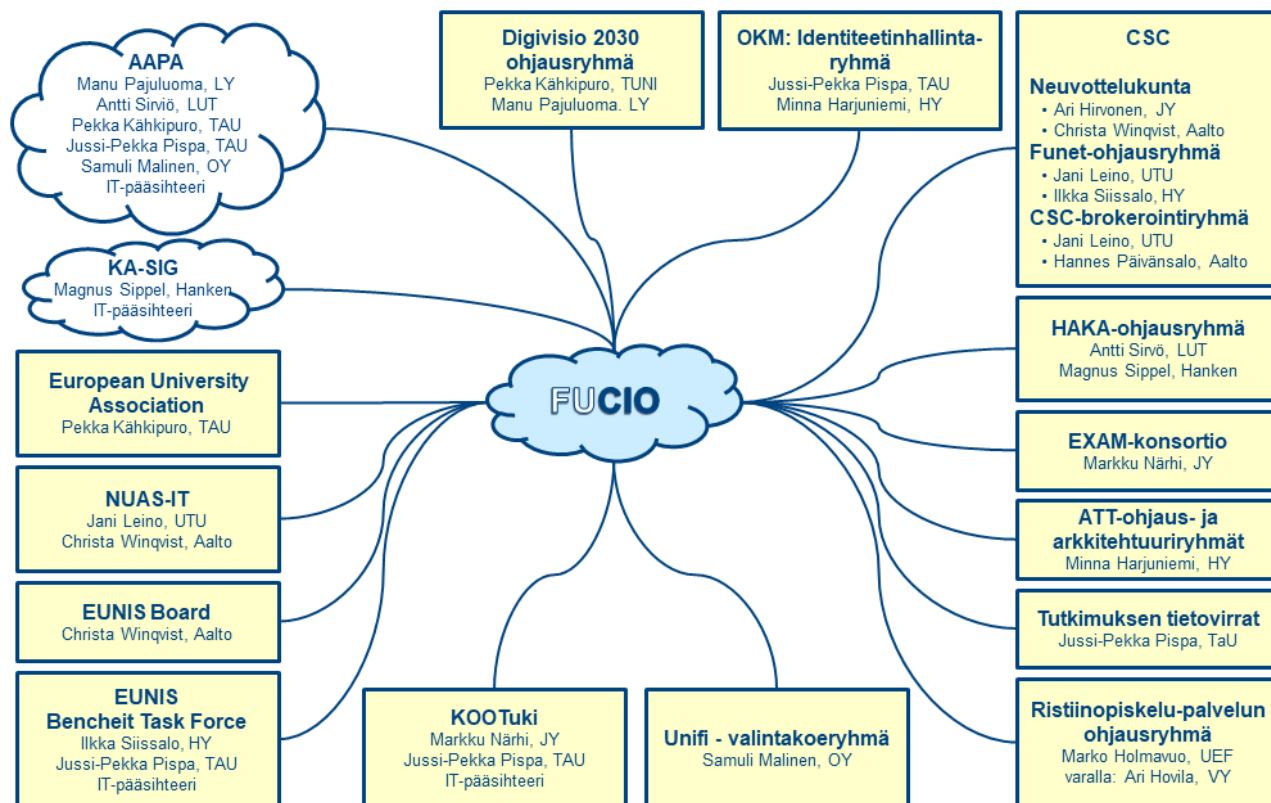
Lahden kevätkokouksessa 2023 FUCIO nousi esiin tarve harmonisoida IT-palveluiden käyttämää tilikarttaa. Käytössä olleet erilaiset tilikartat pohjautuvat yli 10 vuotta vanhaan vastaavanlaiseen harmonisointiprosessiin. Vaikka alkuperäinen havainto benchmark-työn helpottumisesta on ilmeinen, varsinainen hyöty syntyy taloushallinnon tehostumisella. Koska lähes kaikki yliopistot ovat jo Certia Oy:n asiakkaita, IT-laitteiden ja –palveluiden laskujen käsittelyn yhdenmukaistaminen parantaa in-house-yhtiön toimintaa, erityisesti kun nykyisin tiliöinnit hoitaa tekoälyn tukemat prosessit. Jos jokaisella on hiukan erilainen tilikartta lähes samoine tilinimineen, ei suuruuden ekonomioita saada hyödynnettyä.

Toukokuussa Jussi-Pekka Pispán (TAU) johdolla kutsuttiin koolle niin IT:n kuin taloushallinnon ja Certian edustajat. Jo varsin pikaisesti päädyttiin huomattavasti aiempaa lyhyempään tilikarttaan. Mm. laitteiden ja niihin liittyvien tarvikkeiden pito eri tileillään on tarpeetonta talouden tarkkailun näkökulmasta. Vielä alkukesästä näille tileille luotiin tiliöintiohjeet ja –esimerkit. Taloushallinnossa tämä työ vaati muutoksia mm. kirjanpito ja matkanhallintajärjestelmiin.

Syksyn alussa pidettiin aiheesta tiedotustilaisuus, jotta IT-yksiköt voisivat tehdä kaudelle 2024 budjettinsa uuden tilikartan mukaisesti. Tilikartta tuli kaikille Certia-yliopistoille käyttöön vuoden 2024 alusta. Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston omien taloushallinnon palveluiden harmonisointi oheistuksen mukaisesti ei toteutunut kaudelle 2024. Uudistus oli erinomainen esimerkki yli organisaatio- ja palveluyksikköjen rajojen menevästä hyvästä yhteistyöstä.

2 Sidosryhmäyhteistyö

FUCIO-verkoston jäsenet ovat mukana erilaisissa sidos- ja yhteistyöryhmissä. Edustuksia pyritään jakamaan mahdollisimman monelle jäsenelle heidän omien asiantuntemuksensa mukaan, jos se yhteistyöryhmän nimitysmenetelmän mukaan on ollut mahdollista. Oheisessa kuvassa on formaalien ja vapaammin muodostettujen ryhmien FUCIO-edustuksia vuodelta 2023.

2.1 Unifi-yhteistyö

Digiseminaari 5.10.

Syksyllä 2023 toteutettiin yhdessä Unifin kanssa rehtorienneuvoston strategiatyötä tukeva digiseminaari. Digiseminaarissa oli tavoitteena tunnistaa digitalisaation mahdollisuuksia ja uhkia UNIFI:n strategian sisällön suunnittelun pohjaksi, lisätä ymmärrystä digitalisaation strategisesta ulottuvuudesta, tunnistaa miten digitalisaatio, IT ja IT-johto tukisi nykyistä paremmin yliopistojen ja rehtorien tavoitteiden saavuttamista ja hakea yhteistä ymmärrystä ja tunnistaa kansallisen yhteistyön mahdollisuuksia.

Tapaamisen jälkeen tehtiin äänestys teemoista ja kolme eniten ääniä saanutta olivat

1. Yliopistojen digitalisaation kehittämisresurssit- ja investoinnit on nostettu vastaamaan nykytason digitarpeiden volyyymiä, tämän saavuttamista on helpottanut lisääntynyt kansallinen yhteistyö ja yhteiset ratkaisut, jotka ovat vähentäneet päällekkäistä kehittämistä.
2. Suomesta on kehittynyt jatkuvan oppimisen mallimaa. Tämän on mahdollistanut yliopistojen ja korkeakoulujen vahva ja tuloksekas yhteistyö sekä digitalisaatio.
3. Digitalisaatio on pysyvä teema UNIFI:n kokouksissa ja UNIFI asettaa vuosittain tavoitteet tärkeimpiin strategiaan kytkeytyviin digikehityskohteisiin liittyen. UNIFI huomioi digitalisaation myös pitkän tähtäimen tavoitteissaan ja suunnitelmissaan.

Keskeisiä avainsanoja teemoissa ja keskusteluissa olivat digitaalinen oppimisympäristö, digitaalinen tutkimusympäristö ja tekoäly.

Digitaaliset valintakokeet

Yliopistojen digitaalisen valintakoepalvelukokonaisuuden tarvekartoitus on työn alla Unifin koulutusvararehtorien aloitteesta saadaksemme selkeämmän kuva siitä, mitä tarpeita yliopistoilla on valintakokeiden digitaaliselle järjestämiselle tulevaisuudessa sekä mitä tietojärjestelmävaatimuksia teknisen ratkaisun on täytettävä. Puhuttaessa tulevaisuudesta, tarkoitetaan sillä vuotta 2026 ja siitä eteenpäin.

Tarvekartoitus tehdään yliopistojen päätöksenteon tueksi, mutta kartoituksessa pyritään huomioimaan, että yliopistoilla on mahdollisuus tehdä ammattikorkeakoulusektorin kanssa kansallista yhteistyötä. Tarvekartoitusta varten koottu ryhmä, jossa ovat mukana FUCIOsta Samuli Malinen (OY) ja Ari Hirvonen (JY).

2.2 Digivisio 2030 – hanke

Digivisio 2030 hankkeen² toiminta on saavuttanut tietyn kypsyysasteensa. Merkittävä määrä IT-johtajia on hankkeen jossain työpaketissa mukana, tosin eivät kaikki. Vuoden 2023 alusta käynnistyi palvelunhallinnan johtoryhmän (=PaHa) työskentely. Ns. PaHa:ssa kootaan yhteen IT-palvelutuotannon ja -hallinnan tuotannossa tarvittavat palvelut, niiden mahdolliset tuottajat ja palveluiden tuottamisessa tarvittavat prosessit. Palvelunhallinnassa laaditaan myös palveluiden ohjauksen, parantamisen ja asiakassuhteiden ylläpidon hallintamalli. Tämän PaHan johtoryhmä työskentelyssä ovat olleet mukana FUCIOsta puheenjohtajana Christa Winqvist (Aalto), Eija Heiskanen (HY), Marko Holmavuo (UEF) ja Päivi Soinio (ÅA).

Hankkeen ohjausryhmässä ovat toimineet FUCIOsta Pekka Kähkipuro (Aalto) ja Manu Pajuluoma (LUC). Jokaisessa FUCIO tapaamisessa ohjausryhmäläiset ovat esitelleet Digivisio 2030-hankkeen sen hetkistä tilannetta.

2.3 AAPA-verkosto

Yhteistyö AAPA-verkoston kanssa on ollut erityisesti pääsihteerien kesken jälleen hyvin aktiivista. Sen sijaan yhteisiä tapaamisia verkostojen kesken ei ole toteutettu.

Vuotuinen IT-barometri 2023 –kysely toteutettiin IT-pääsihteerien tekemänä. Kyselyn tavoite on kartoittaa IT-johtajien 'pöydälle' nousseita aiheita, teemoja ja projekteja. Tällä kertaa saatiin vastauksia varsin laajasti eri korkeakouluista. Lopputuloksia voi lukea raportista FUCIO- ja AAPA-verkostojen IT-barometri vuodelle 2023³. Myös vuodenvaiheessa 2023-2024 toteutetaan samankaltainen selvitys.

Vuoden 2023 Korkeakoulujen IT2023-päivät -tapahtuman vastuujärjestäjänä on Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Tapahtuman ohjelmatoimikunnassa on ollut mukana myös FUCIO-verkoston pääsihteeri. Kaksipäiväinen konferenssi pidettiin Helsingissä 8.-9.11.2023. Osallistujia oli lähes 600.

Konserniluonteisten korkeakoulujen – Lapin korkeakoulukonserni, Tampereen korkeakouluyhteisö, LUT-yliopistot ja Oulun yliopiston ja ammattikorkeakoulun – yhteistyö on lisännyt merkittävästi AAPA-FUCIO-verkostojen yhteistyötä. Näissä yksiköissä on Y-tunnuksesta huolimatta käytännössä koko IT-toiminta yhdistetty yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen osalta yhtenäisesti toimivaksi palveluksi. Tämä näkyy mm. verkostojen tekemissä erilaisissa kyselyissä kuten BencHEIT, IT-barometri tai Systeemikysely, joissa ko. korkeakoulut yleensä palauttavat yh-teisen vastauksen.

Pääsihteerit osallistuivat kummankin verkoston kuukausikokouksiin samoin kuin varsinaisiin jäsenkokouksiinkin. AAPA-pääsihteeri Jaakko Riihimaa ja -puheenjohtaja Pajuluoma tuovat viestiä AAPA-verkostosta FUCION kokouksiin. Vuoden 2023 joulukuun alusta AAPA rekrytoi uuden pääsihteerin Ari Rouvari tammikuussa 2024 eläköityvän Jaakko Riihimään työtä jatkamaan.

2.4 CSC – Tieteen tietotekniikan keskus

Vuoden 2023 aikana FUCIO-verkoston kahdenkeskinen yhteistyö CSC:n kanssa on jäänyt vähäiseksi. CSC:n pitämät Digihuone-tapaamiset ovat tavoittaneet säännöllisesti FUCIO-jäsenistöä.

² <https://digivisio2030.fi/>

³ Riihimaa & Seesto, FUCIO- ja AAPA-verkostojen IT-barometri vuodelle 2023, <https://tt.eduuni.fi/sites/kity/publicAAPA-FUCIOdocs/FUCIOAAPA-2023-IT-Barometri.pdf>

Tammikuun lopulla oli CSC:n koollekutsuma varsin onnistunut AAPA- ja FUCIO-verkostoille kohdennettu workshop, jossa käytiin läpi CSC:n liiketoimintayksiköiden palveluita ja niiden tavoitteita asiakasorganisaatioiden näkökulmasta.

Aiemmin säännöllisesti kokoontunut CSC:n ylemmän johdon kanssa toteutettu CSC:n strategian toimeenpanon sparrausryhmä hyytyi keväällä, eikä kokouksia ole sen jälkeen ollut. Sparrausryhmään on nimetty FUCIOsta puheenjohtaja Ari Hirvonen sekä Lapin korkeakoulukonsernista Manu Pajuluoma.

FUCION kevätkokouksesta 2022 startannut CSOC-hanke siirtyi v.2022 lopulla CSC:n vastuulle. Talven -23 aikana käytiin hankintamenettelyyn liittyvät hankinnan kriteeristön määrittäykset. Keväällä oli vuorossa neuvottelumenettelyyn liittyvät neuvottelut toimittajakandidaattien kanssa. CSC teki hankintapäätöksen kilpailutuksen jälkeen syksyn alkupuolella. Tämän jälkeen jatkuivat vielä varsinaisen toimitussopimuksen sopimusneuvottelut aina joulukuulle saakka. Kaikissa näissä vaiheissa oli mukana aktiivinen joukko eri korkeakoulujen asiantuntijoita ja IT-johtajia mukana avustamassa CSC:n projektipäällikköä. Erityisesti tässä olivat tukena Helsingin yliopiston, LUT-yliopistojen ja Tampereen yliopiston IT-johtajat ja tietoturva-asiantuntijat.

CSC:n neuvottelukunnassa FUCIO-verkosta edustivat kaudella 2023 puheenjohtaja Ari Hirvonen ja Minna Harjuniemi (HY). FUNET-ohjausryhmässä ovat toimineet Jani Leino (UTU) ja Ilkka Siissalo (HY).

2.5 Opintohallintoyhteistyö – KOOTuki

KOOTuki verkosto⁴ (Korkeakoulujen opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon yhteistyöryhmä) koostuu korkeakoulujen ja yliopistojen opintohallinto- ja IT-verkostoista, IR-tekijäverkostosta⁵, sekä CSC:n, Opetushallituksen, Digivisio 2030-hankkeen ja OKM:n edustajista.

KOOTuen puheenjohtajina ovat kaudella 2023 olleet puheenjohtajana Marko Wilén (AMK-OHA-verkosto) ja varapuheenjohtajana Markku Närhi (JY).

Tänäkin vuonna on Digivisio 2030-hanke ollut vahva teema KOOTuki-ryhmässä. Digivision rooli nousi entisestään loppuvuodesta, kun OPI-viitearkkitehtuurin päivitys siirtyi Digivisio-hankkeen kontrolle. Tässä on ollut mukana myös ns. Synergiaryhmä⁶, joka on konkreettinen työryhmä viitearkkitehtuuryhteistyössä.

Syksyllä 2023 päättyi ns. VIRTAt eli ”Korkeakoulun oppijan tietovirtojen” kehittämisen jatkoselvitys⁷ osaksi Digivisio-hanketta. Se toteutetaan Oppijan tietovirtojen ja VIRTAt opintotietopalvelun ohjausryhmän ohjauksessa CSC:n VIRTAt-tiimin, Digivision ja Opetushallituksen yhteistyönä. VIRTAt-palvelun kehittäminen on noussut esiin mm. Digivision palveluiden myötä mutta myös täydennyskoulutuksen osalta. VIRTAt-kehityksen seuranta tulee olemaan yksi KOOTuen seurattavista teemoista tulevalla kaudella.

Opiskelijan tunnistaminen, identiteetti, tunnushallinta ja kansallinen oppijannumero ovat olleet kesto-temoja KOOTuessa vuoden 2023 aikana. Nämä aiheet ponnahtavat esiin niin kansainvälisellä tasolla, EU-allianssiyhteistyössä, kansallisessa ristiinopiskelupalvelussa kuin nykyisten opintohallinnon tietojärjestelmien kehittämissäkin. FUCION KOOTuki-edustaja Jussi-Pekka Pispä (TAU) on ollut mukana myös OKM:n opetuksen ja koulutuksen toimialan identiteetin hallinnan kehittämistyöryhmässä.

KOOTuen käynnistämä muun kuin tutkinto-opiskelijoiden volyymin mittaamisen pienryhmä ns. NDSV (=Non-degree Student Volume) esitteli löydöksiään keväällä KOOTuelle. Ryhmä on sen jälkeen vielä lähestynyt mm. IR-verkosta sen tarpeista mitata tätä opiskelijamäärä korkeakoulun tarpeisiin. Ryhmässä toimii FUCIOsta IT-pääsihteeri.

Ristiinopiskelupalvelun on tarjonnut KOOTuessa esityksiä mm. siitä, miten opiskelijan identiteetti ja tunnus muodostuvat palvelussa sekä tuotantopilottien tilannekatsauksia. Muuttuneet henkilötunnukset uuden lain su-
kupuolen vahvistamisesta osalta on ollut KOOTuessa käsittelyssä. Tämä on myös tuonut KOOTuen pöydälle KELAn viestin, jossa KELA haluaisi yliopistojen ylläpitävän jo valmistuneen henkilön uutta henkilötunnusta. KOOTuki ei

⁴ KOOTuki: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCKOOTUKI/KOOTuki-ryhma>

⁵ Institutional Research: ryhmän teemana on korkeakoulujen tiedolla johtaminen, tiedon analysointi, data ja analytiikka

⁶ Synergiaryhmä: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCKOOTUKI/Synergia>

⁷ Korkeakoulun oppijan tietovirtojen kehittämisen jatkoselvitys, <https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=351631335>

nähty ajantasaisen henkilötunnuksen historiatiedon ylläpitoa yliopiston tehtävänä, mutta lisäselvityksiä sovittiin tehtävän.

KOOTuki on pitänyt sekä keväällä että syksyllä yhteiskokouksen oppijan tietovirtojen ja VIRTU-opintotietopalvelun ohjausryhmän (ns. OPTIETOR) kanssa koordinoitakseen ja jakaakseen tietoa kansallisista hankkeista kuten mm. kansallinen oppijanumero, OLEdigi ja JOD-työ. Lisäksi KOOTuki on toiminut OILI-palvelun ohjausryhmänä.

Puheenjohtajisto vaihtuu vuoden 2024 alusta ja samoin CSC:n sihteeristö. Puheenjohtaja tulee seuraavalle kaksivuotiskaudelle yliopistojen OHA-forumista ja varapuheenjohtaja AAPA-verkostosta.

KOOTuki-ryhmässä ovat FUCIO-verkoston edustajina Markku Närhi (JY), Jussi-Pekka Pispä (TAU) ja asiantuntijaedustajana IT-pääsihteeri.

2.6 EXAM-konsortio

EXAM-konsortion⁸ toiminta on jatkunut vakiintuneella kaavalla ja laajuudella. Konsortioon kuuluu tällä hetkellä 28 korkeakoulua. Nykyisillä kohtuullisilla konsortiomaksuilla ja talkootyöllä on kyetty kustannustehokkaasti ylläpitämään nykyistä toimintamallia. EXAM-toiminnan kokonaisbudjetti on ollut vuonna 2023 n. 500 000€.

Käyttömäärät ovat vakiintuneet n. 250 000 tentin vuositasolle, ja tenttivierailussa mukana olevissa 22 korkeakoulussa on suoritettu yhteensä 15 600 tenttiä. Pääkaupunkiseudulla on edelleen kasvava tarve tenttivierailun mahdollisuuksista ja alueen korkeakouluilla ei ole mahdollisuutta tarjota palveluja toimivan kustannustenjakomallin puuttuessa.

Omakonetentin käyttöönotto voi jatkossa vaikuttaa merkittävästi käyttötapoihin ja kasvattaa sähköisen tenttien määriä. Samoin ennakoitu ristiinopiskelun lisääntyminen sekä AI-pohjaisten yleisten kielimallien käyttö on kasvattamassa valvottujen tenttien tarvetta ja tenttivierailun palvelujen kysyntää.

Vuodelle 2023 toiminnalle asetettiin mm. seuraavia tavoitteita:

4. Tekninen kehitys: Saavutettavuus, LTI- integraatiot, yhteiskäyttöpalvelu, kysymyspankki ja omakonetenti.
5. Prosessien kehittäminen: Sopimusprosessien loppuunsaattaminen, kielimallien merkitys suorittamiseen (mm. ChatGPT) - heijastumat oppimisen arviointiin yleisesti.
6. Strategiatyö: Arvot, teknisen kehittämisen toteutusmallit ja asemointi Digivisio2030 hankkeeseen.

EXAM-järjestelmän välttämätön tekninen ja toiminnallinen uudistaminen on edessä, sillä järjestelmän tekninen perusta on jo n. 10 vuotta vanha, eikä se mahdollista esim. aitoa multitenantia SaaS -mallia. Samoin korkeakoulujen toimintaympäristö on muuttumassa yhdellä kampuksella opiskelusta monipaikkaiseen, usean korkeakoulun tai verkoston toteuttamaan koulutukseen sekä etenkin Digivisio2030 -hankkeen myötä korostuvaan jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien toteuttamiseen.

FUCIO-verkostonkin esiin nostama EXAM-strategiatyö on jatkunut koko vuoden ajan. Työ on keskittynyt toiminnan perustan ja arvojen pohdintaan sekä teknisen kehittämisen vaihtoehtojen analyysiin. Päätökset teknisen kehittämisen ratkaisuista on tehtävä seuraavien 2-3 vuoden aikana.

Konsortion johtoryhmäjäsenenä on FUCIO-verkostosta mukana Markku Närhi (JY).

2.7 Haka-federaatio

Haka-luottamusverkoston muodostavat Suomen yliopistot, ammattikorkeakoulut ja kumppanit. Kaikilla jäsenorganisaatioiden ATK-palveluiden käyttäjillä, opiskelijoilla ja henkilökunnalla, on tunnukset Haka-luottamusverkoston palveluihin. Haka-luottamusverkostossa valvotaan käyttäjien henkilötietojen käyttöä ja varmistetaan, että niitä käytetään vastuullisesti ja tietosuojalain mukaisesti.

Haka on työskennellyt metatiedon allekirjoitustyökalun uusimiseksi. Nykyinen vanhenee vuoden 2024 keuhalla. REFEDS Sirtfi v2 työ on meneillään. Samalla sovittiin, että myös CoCo v2 käyttöä Hakassa selvitetään.

⁸ EXAM, <https://e-exam.fi/>

Keskustelua herätti InAcademia liittymisen myötä, miten tällainen henkilötietoa keräävä palvelu otetaan mukaan luottamusverkostoon. Kuitenkin haluavat tukea alennuksia opiskelijoille, minkä takia InAcademia ratkaisee ongelman.

Hakan ohjausryhmässä toimii FUCIO-verkostosta Antti Sirviö (LUT) ja Magnus Sippel (Hanken).

2.8 Identiteetinhallinnan ryhmä

Identiteetinhallinta on jatkuva seurannan ja tarkkailun kohde yliopistoissa. Paljon toiveita asetettiin edellisen hallituksen hankkeeseen digitaalisen henkilöllisyyden uudistukselle. Se kuitenkin keskeytyi helmikuussa 2023. Marraskuun alussa 2023 saatiin EU-tasolla kompromissi EU-lompakosta.

Kansallisella tasolla etenee Digivisio 2030:n tunnistuksenvälityspalvelu. Pelisäännöt siitä, milloin on tunnistaututtava vahvasti ja mihin riittää vaatimattomampi tunnistautumisen taso pitää saada selkiytettyä. Suomalaisia yliopistoja haastaa em. huolimatta ulkomaisten opiskelijoiden ensitunnistautumisen tekniikat. DVV:n palvelu Finnish Authenticator tarjoaa tähän helpotusta siihen asti, kunnes tarvittavat muutokset saadaan lainsäädäntöön. Myös oppijanumeron käytön laajeneminen helpottaa jatkossa oppijoiden yksilöintiä.

Uusi haaste on tulossa suurten kansainvälisten (lue: Google & Microsoft) selainvalmistajien tavoitteesta muuttaa selaintensa tapaa käsitellä yksityisyystietoja. Tämä tulee johtamaan haasteisiin nykyisen HAKA-kirjautumiseen, kun parametrien välittäminen selaimissa katkeaa.

OKM:n identiteetinhallinnan kehittämistyöryhmä esitteli loppuraporttinsa⁹ toimintansa päätöswebinaarissa 28.11.2023. FUCIO-verkostosta tässä ryhmässä ovat toimineet Jussi-Pekka Pispä (TAU) ja Minna Harjuniemi (HY).

2.9 Tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon ohjausryhmä

Tutkimuksen tietovirrät ryhmässä on vuoden 2023 aikana tehty töitä mm. Tiedejatutkimus.fi-portaalin kehittämisessä. Ryhmä seuraa aktiivisesti kansainvälisten verkostojen ja ryhmien toimintaa tutkimustiedon hallinnan saralla ja mahdollisuuksia hyödyntää näitä kansallisella tasolla. Näitä ovat mm. EOSC: The European Open Science Cloud, CoARA: Eurooppalainen sopimus tutkimuksen arvioinnin uudistamiseksi, euroCRIS, ORCID-konsortio: tutkijan tunnistautuminen.

Ryhmässä on FUCIOsta ollut mukana Jussi-Pekka Pispä (TAU).

2.10 Ristiinopiskelupalvelu

Ristiinopiskelulla tarkoitetaan korkeakouluopiskelijalle tarjottua mahdollisuutta suorittaa opintoja toisessa korkeakoulussa. Palveluväylä tarjoaa korkeakouluille vakiodun tavan asettaa tarjontaa saataville ja siirtää ristiinopiskelijaan liittyviä ilmoittautumis- ja suoritustietoja korkeakoulujen välillä. Palvelu on tällä hetkellä käytössä 12 korkeakoulussa. Noin puolet on tuotannossa ja lopuilla pilotoinnissa muutaman korkeakoulun keskinäisissä verkostoissa.

RiPa:n lähdekoodi julkaistiin kesällä 2023 GitHubissa. Julkaisun tarkoituksena on parantaa palvelun avoimuutta yleisesti sekä tarjota yksityiskohtaisempaa ja ajantasaisempaa tietoa Peppi- ja Sisu-integraatioiden kehitystyön tueksi. Lähdekoodia voidaan myös hyödyntää Digivision suunnittelutyössä

Vaikka ristiinopiskelun palveluväylä on oma palvelunsa, sitä käytetään korkeakoulun oman opintotietojärjestelmän kautta. Vuoden 2023 aikana RiPa:ssa onkin keskusteltu opintohallinnon perusjärjestelmien Peppi-Sisu välisen yhteentoimivuuden edistämisestä, palvelun laajemman hyödyntämisen mahdollistamiseksi.

RiPa-yhteistyö on ottaa vuoden 2024 aikana ison askeleen eteenpäin, kun yhteyshenkilöille perustettu oma ryhmä aloittaa toimintansa.

Ristiinopiskelupalvelun ohjausryhmän varapuheenjohtajana on toiminut FUCIOsta Marko Holmavuo (UEF).

⁹ Identiteetinhallinnan kehittämistyöryhmän loppuraportin esittely 28.11.2023, <https://wiki.eduuni.fi/x/LVGZFw>

2.11 Kirjastoyhteistyö

Vuoden 2023 aikana on käyty kustannusvaikutukseltaan merkittävän korkeakoulujen tekijänoikeuskorvaussopimuksiin liittyviä hintaneuvotteluja Kopioston edustajien kanssa. Vetovastuu neuvotteluissa on Unifilla ja Arenella ja yliopistojen osalta kirjaston edustajilla.

Keväällä toteutettiin laaja selvitys tekemällä kysely korkeakouluopettajille heidän opetuksessa käyttämänsä materiaalin sisällöstä. Tavoite oli selvittää, paljonko jaetussa materiaalissa on tekijänoikeuskorvaukseen oikeuttavaa aineistoa kuten kuvia, dataa ja tekstiä, joka on kopioitu muualta kuin Creative Commons tai yliopiston jo itselleen lisensoimasta lähdemateriaalista.

Yleinen havainto on, että kopioidun materiaalin määrä on laskussa, mutta opettajilla on vielä puutteita tavassa hyödyntää julkiseksi merkittyä tai jo maksettua materiaalia. Myös kopiomäärät ovat merkittäviä, koska materiaalia on helppo siirtää digitaalisessa muodossa opiskelijoiden hyödynnettäväksi.

Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen vasta vuoden 2024 tammikuun lopulla. Neuvotteluryhmä sai hinnoitteluun merkittävän alennuksen aiempiin vuosiin nähden ja yksikköhinnan, joka tulee seuraavina sopimusvuosina putoamaan hieman. Selvitystyötä on FUCION puolelta ollut mukana tukemassa myös IT-pääsihteeri.

3 Asiantuntijoiden yhteistyöryhmät

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tai niiden asiantuntijat ovat muodostaneet erilaisia luottamus- ja yhteistyöryhmiä (Special Interest Group = SIG). Yhteensä näissä ryhmissä on aktiivina tai kuulolla lähes 300 eri yliopistossa toimivaa henkilöä. Kaikissa asiantuntijaryhmissä on mukana myös ammattikorkeakoulujen asiantuntijoita, joten kokonaismäärä on noin 600 eri henkilöä korkeakoulusektorilla. Lisäksi monissa näistä on mm. CSC:n edustus.

3.1 Kokonaisarkkitehtuuri SIG eli KA-SIG

Kokonaisarkkitehtuuri SIG:in (KA-SIG) toiminnan tavoitteena on tukea korkeakoulujen KA-työtä. KA-SIG on toteuttanut vuodelle 2023 tehdyn toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelmassa tavoitteiksi asetettiin HERM-mallin edistäminen, Systemikysely 2023 osallistuminen, arkkitehtuurikoulutuksen toteuttaminen ja Digi-visio 2023 –hankkeen viitearkkitehtuurityön tukeminen ja kansainvälisen EUNIS Enterprise Architecture Special Interest Group:n kehittäminen.

HERM-mallia¹⁰. (Higher Education Reference Model) on käsitelty yhteistyössä muiden kansainvälisten verkostojen kanssa (UCISA ja Caudit). Mallin hyödyntämistä yhteisenä jäsenyyksenä ja muutosvaikutusten tunnistamisen välineenä on edistetty mm. EUNIS 2023 kongressissa ja IT-päivillä, kahden tai useamman korkeakoulun välisissä tapaamisissa sekä webinaareissa. Kyvykkyyssmallin käyttöä on esitelty myös KAOS (kansallinen Kokonaisarkkitehtuurin osaamisyyhteisö) tilaisuudessa sekä siitä poikineissa tapaamisissa korkeakoulusektorin ulkopuolisten tahojen kanssa.

Systemikysely käynnistyi jo vuoden 2022 puolella ja saatettiin loppuun vuoden 2023 keväällä. Samalla se kytkettiin HERM-mallin kyvykkyysskarttaan. KA-SIGin erillinen HER-CAB-pienryhmä alkaa jatkossa työstää HERM-mallin mukaista systemikyselyn toteutusta.

KA-SIG on jatkanut säännöllisten ja suosittujen ”Tiedonhallintalain edistäminen korkeakouluissa” webinaarien järjestämistä. Näissä tilaisuuksissa on ollut mukana myös asianhallinnan ammattilaisia.

EUNIS Enterprise Architecture SIG:ssa KA-SIGin puheenjohtaja ja sihteeri ovat hyvin aktiivisessa roolissa. EUNIS EA-SIG on yksi aktiivisimmista ryhmistä. Aktiivisia jäseniä on noin 40. Ryhmä edistää globaalin kyvykkyyssmallin käyttöä sekä osallistuu sen kehittämiseen esim. koulutuksella ja mallin käännoisten kautta. Vuoden 2023 lopussa Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto ja Metropolia ammattikorkeakoulu toteuttivat yhdessä ns. EA Week:n. Suomeen tuli toistakymmentä ulkomaisten yliopistojen osallistujaa ja 15 suomalaisosallistujaa.

Puheenjohtajana vuonna 2023 on toiminut Patrik Maltusch Aalto-yliopistosta ja sihteerinä Esa Suominen Helsingin yliopistosta. Heidät myös palkittiin panoksestaan korkeakoulusektorin kokonaisarkkitehtuurityön edistämisestä ja yhteisöllisyyden lisäämisestä Vuoden Digiteko¹¹-maininnalla vuoden IT2023-päivillä.

KA-rinki-ryhmässä on mukana noin 80 eri korkeakoulun kokonaisarkkitehtuurityötä tekevää tai siitä kiinnostunutta. FUCIO-edustajina KA-SIGissä ovat toimineet Magnus Sippel (Hanken) ja IT-pääsihteeri.

3.2 Yliopistojen tietoturva-asiantuntijoiden yhteistyö

Tietoturva nousi vuoden 2023 FUCIO-tavoitelistalla korkealle. Meneillään oli mm. FUCIO:n käynnistämä CSOC-hanke, tekoälyn tuomat tietoturvan haasteet sekä Unifilta tullut pyyntö tietoturvakoulutuksen harmonisoinnista.

Käytännön tieturvayhteistyötä edistää yliopistojen tietoturva-asiantuntijoiden luottamusverkosto Sec-työvaliokunta. Sen toiminta perustuu säännöllisiin kokouksiin ja erikseen sovittaviin työpajoihin. Kokouksissa on aina mukana osiot Funet CERT:iltä ja AMK-sektorin SEC-ryhmältä.

Läpi vuoden käytiin vilkasta keskustelua tietoturvakoulutuksesta ja sen pakollisuudesta. Verkosto on yksimielinen koulutuksen tarpeellisuudesta ja pakollisuudesta, mutta eroja on siinä, miten koulutukset tulisi toteuttaa. On tärkeää harmonisoida sisältöjä asettamalla yhteiset minimivaatimukset. Osaamista voidaan mitata testillä,

¹⁰ Nauwerck, G., Maltusch, P., Le Strat, V., Suominen E. (2022) Towards a Sector Specific Higher Education Reference Model—introducing HERM, EUNIS 2022, https://www.eunis.org/download/2022/EUNIS_2022_paper_39.pdf

¹¹ www.digiteko.fi

jossa osa kysymyksistä on yhteisiä kaikille yliopistolle. Monessa yliopistossa onkin jo käytössä kurssitoteutus henkilökunnalle, joka perustuu alun perin Sec-työvaliokunnan luomaan kurssipohjaan. Opiskelijoiden tietoturvakoulutuksessa olisi suositeltavaa sisällyttää peruskybertaidot tutkintoihin esim. osana digitaito-osaamista.

Yliopistot välttyivät vuoden 2023 aikana pahimmilta kyberhyökkäyksiltä. Poikkeamia ja erilaisia yrityksiä vahingolliseen toimintaan oli runsaasti, mikä heijastelee yleisestikin lisääntyntä kyberhyökkäysten tai niiden yrityksen määriä. Tekoälyn hyödyntäminen erityisesti tietojenkalastelussa näkyy parantuneena laatuna. Toisaalta tekoälyä hyödynnetään myös valvonnan puolella esim. Microsoftin valvontavälineissä. Loppuvuodesta juuri joulun alla tuli hyökkäyksiä joilla pystytään ohittamaan kaksivaiheinen tunnistautumisen ns. MFA.

Sec-työvaliokunta jatkoi yhteisiä kehittämishankkeita Kyberturvallisuuskeskuksen kybermittarin vuonna 2022 tehdyn vertaisarvion tulosten pohjalta. Kehittämistä tehtiin työpajoissa, joiden tuotokset ovat kaikkien luottamusverkoston jäsenten käytettävissä. Tavoitteena kehittämisessä on parantaa arvioinnissa heikoksi jääneiden osa-alueiden kypsyttä. Kybermittarin vertaisarvio toistetaan vuoden 2024 aikana. Yhteiseksi tavoitteeksi on asetettu, että jokainen yliopisto saavuttaa kybermittarin kypsyyden 1 vuoden 2025 loppuun mennessä

Vuoden 2024 maaliskuulle on sovittuna yhteinen teemakokous SEC-TV:n ja FUCION kanssa FUCION kevätkokouksen yhteyteen.

Yliopistojen SEC-luottamusverkoston puheenjohtajana on toiminut kauden 2023 aikana Teijo Roine Jyväskylän yliopistosta. Varapuheenjohtajana toimii Jari Taipale LUT-yliopistosta.

3.3 Tietosuojavastaavien verkosto

Vuoden 2023 aikana tietosuojavastaavien ei ole järjestänyt erityisiä fyysisiä tapahtumia tai webinaareja. Keskustelut on käyty kuukausittaisissa verkkotapaamisissa. Kattoteemoina vuoden mittaan ovat olleet mm.

- opiskelijoiden ja ei-työsuhteisten tutkijoiden rekisterinpitäisyys
- tietotilinpäätös
- tekoäly
- opiskelijoiden tietojen omavalvontasuunnitelma seuraavaksi yhteiseksi kehityskohteeksi
- European Data Protection Boardin ohjeistukset rekisteröityjen pääsystä omiin tietoihinsa on ollut käsitteilyssä

Verkoston puheenjohtajana on toiminut Lotta Ylä-Sulkava (Helsingin yliopisto). FUCIO-verkostosta tietosuojavastaavien verkostossa ei ole jäseniä mukana.

3.4 Asianhallinta-SIG

Asianhallinta-SIGin työvaliokunnalla on ollut vuoden 2023 työ- ja keskustelulistalla mm. Sähke2-normi, tiedonhallintalaki, kulloinkin meneillään olevat lausuntoesitykset ja Kansallisarkistoin ajankohtaiset asiat.

Kevään webinaarissa esiteltiin Lapin yliopiston Atomi-integraatiota asianhallintajärjestelmään, Jyväskylän yliopiston asianhallintajärjestelmän ja tiedonohjausjärjestelmän sekä sähköisen arkiston integraatio ja Metropolia AMK:n asianhallintajärjestelmän ja Cloudian integraatio. Nämä integraatioteemat kulminoituivat vuoden lopussa käynnistettyyn koko korkeakoulusektorin kattavaan selvitykseen millaisia integraatioita ja mitä tietoa kulkee eri asianhallinnan- ja arkistojärjestelmien, sekä korkeakoulun muiden tietojärjestelmien (opintohallinto esim. Peppi, Matkahallinta esim. Visma/M2 tai palkkahallinto esim. Personec F) välillä. Kysely lähti vuoden 2023 lopussa ja tuloksia raportoidaan kevätseminaarissa 2024.

"Tiedonhallintalain edistäminen korkeakouluissa"-webinaareihin, joita KA-SIG on toteuttanut, on osallistuneet myös asianhallinnan asiantuntijat.

Vuoden 2022 aikana puheenjohtajana toimi Hanna Knuuti (UTU) ja sihteereinä Taina Turpeinen (Uniarts), Minna Parkkinen (OY) ja Jaana Koski (OY). FUCIO-verkostosta Asianhallinta-SIGin työvaliokunnassa on toiminut pääsihteeri.

3.5 IAM-verkosto

IAM-verkosto on jatkanut vuoden 2023 aikana henkilötunnusuudistuksen läpivientiä korkeakoulusektorilla yhdessä Digi- ja viestintäviraston (DVV) sekä Digivisio-hankeen kanssa. Opetushallituksen kanssa on tehty työtä opijanimumeron käytön laajentamiseksi.

Eurooppalainen indetiteettilompakko, Väestötietojärjestelmän identiteetti eIDAS tunnistatujille ja OKM:n identiteettinhallinnan työryhmän (luku 2.8) kuulumiset ovat kuuluneet IAM-ryhmän järjestämien verkkotapaamisten aiheisiin. kestoaihe on Digivisio-hankkeen tunnistautumisen ratkaisut.

IAM-verkoston postilistalla on yhteensä 101 henkilöä. Puheenjohtajana toimi vuoden 2023 Hilka Kankaanpää (TUNI).

3.6 IT-projektinhallinta SIG

Keväällä on ollut SIGin hybridikokouksessa ollut esillä BT-standardin¹² esittely. Syyskokouksessa esiteltiin ketterän koodauksen puitesopimusta Helsingin Yliopistossa ja hybridityöskentelyn tukemista IT:n avustamana Tampereen korkeakouluyhteisössä.

Syksyn aikana SIG teki kyselyn jäsenistölleen kehitystöiden projektoinnista ja projektissa työskentelevien henkilöiden rooleista, pohjaksi seuraavan kokouksen aihepiiriin. Vaikka vastauksia tuli vähän, kyselyn tulokset toimivat hyvänä johdantona Projektinhallinta-SIGin omassa esipäivätalaisuudessa 7.11. ennen IT2023-päiviä. Kokouksessa käytiin vilkasta keskustelua eri korkeakoulujen toimintatapojen eroista ja yhteneväisyyksistä

FUCIO-jäseniä ei ole mukana IT-projektinhallinta SIGin toiminnassa tällä hetkellä.

3.7 AV-SIG - Esitystekniikka ja AV-teknologia

AV-SIGin toiminta on ollut aktiivista 2023 aikana. Asiantuntijat käyvät keskusteluita Teams-kanavillaan ja varsinaisia AV-SIG-kokouksia pidetään neljästi vuodessa. AV-SIG valitsi yhdeksi pääteemakseen vuodelle 2023 saavutettavuuden.

AV-SIG kokoontui kesäkokoukseen Tampereelle jossa tutustuttiin Nokia Arenaan ja Tampereen korkeakouluyhteisön tiloihin. AV-SIG järjesti IT2023-päivien yhteydessä esipäivän ja itse IT-päivillä AV-SIG oli vahvasti esillä omalla *AV-Palvelut ja prosessit* -sessiollaan.

Osa AV-henkilöstöstä on ollut mukana Barcelonan ISE2023-messuilla, Atea Focus/AV-Expo tapahtumassa Helsingin messukeskuksessa sekä Crestronin järjestämällä vierailulla Norjaan.

CSC:n tuottama "Funet Miitti"-palvelu (=Zoom-ohjelmisto) ollaan kilpailuttamassa uudelleen. Se perustuu yhteispohjoismaisesti kilpailutettuun ja NORDUnetin tarjoamaan NORDUnetin On-Premise -toteutukseen sekä EU:n sisäiseen, NORDUnetin käyttöön dedikoituun palvelinympäristöön. AV-SIGin kautta FUCIO on tarkistamassa näkökulmaansa tähän palveluun. Osa yliopistoista hankkii Zoom-palvelun suoraan toimittajan pilvestä.

FUCIOsta AV-SIGissä ovat mukana Terja Hakala (UTU).

3.8 TyöasemaSIG

Jäsenistö on kohdannut kolmessa eri kokoontumisessa vuoden 2023 aikana: kevätkokous Kuopiossa, IT203-päivien esipäivässä ja marraskuussa tapaamisessa Metropolissa.

Kevätkokouksessa teemoina olivat mm. työasemien elinkaarenhallinta ja esiasennus, Turun yliopiston siirtyminen Direct Access:sta Always on VPN-palveluun, Efecten käyttöönotto Itä-Suomen yliopistossa.

IT-päivien esipäivässä oli, kuten monessa muussakin toimijaryhmässä, keskustelua tekoälystä ja tietoturva. Tekoälystä on käytössä lukuisia erilaisia työkaluja ml. suurten toimijoiden taholta Bing Enterprise ja Google Bard. Microsoft sopimusneuvottelut ovat käynnistymässä, joten tämä on SIGin työlliställä. Tietoturvassa on ollut esillä niin välineet esim. MS Defender kuin toisaalta kaksivaiheisen tunnistautumisen metodit ja välineet.

¹² Business Technology Forum, <https://btmalli.fi>

Metropolian tapaamisessa koko ensimmäinen päivä käsitteli tekoälyyn liittyviä aiheita. Toisena kokouspäivänä painopiste oli ohjelmistojakelussa ja –asennuksissa.

TyöasemaSIG (nyttemmin EndpointSIG) kommunikoi aktiivisesti Slack-alustan kautta. FUCIOsta SIGin toiminnassa ei ole edustusta.

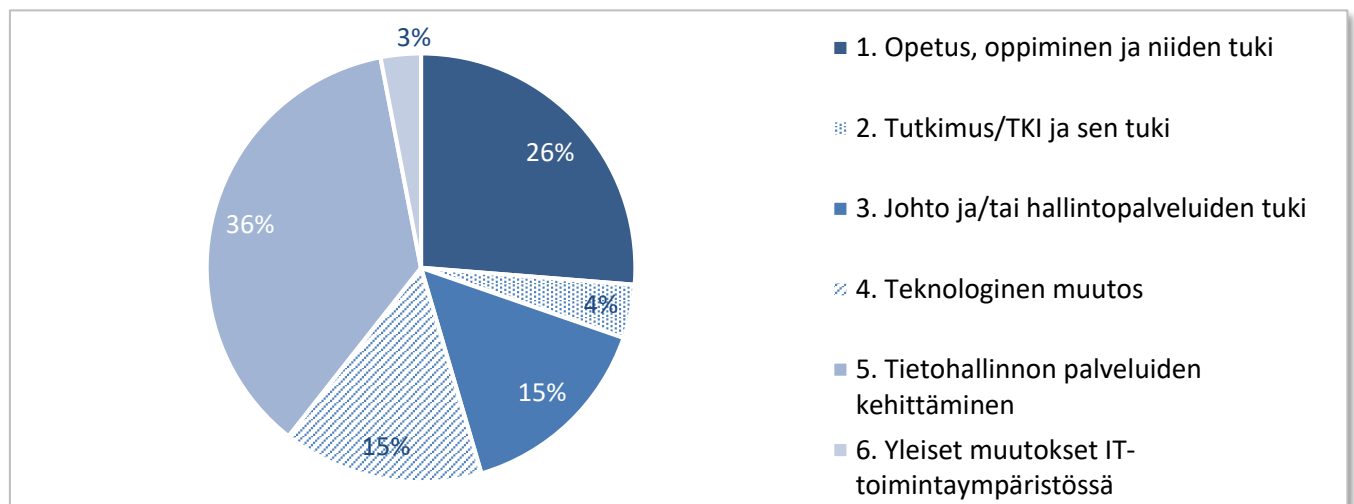
4 Tehtyjä kartoituksia, selvityksiä ja viestintää

4.1 IT-barometri 2023

Vuotuinen IT-barometri-kartoitus tehtiin vuoden 2023 lopussa. Kyselyssä selvitetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen IT-johtajien näkemyksiä seuraavan noin puolentoista vuoden tärkeimmistä teemoista ja aiheista, joiden arvioidaan vaikuttavan IT-palveluihin ja tietohallintoon. IT-barometrin vastaukset kerää ja raportin tuottaa FUCIO- ja AAPA-verkostojen pääsihteerit.

Siinä yleisenä havainto oli, että korkeakoulujen tietohallinnot näkivät vuodelle 2023 keskeisenä kohteena tietoturvan ja varautumisen kyberhyökkäysten varalta.

Yliopistosektorin vastausten aikajänne oli verraten lyhyt, yli 70 % vastauksia liittyi jo meneillään olevien projektien ja hankkeiden toteutukseen ja seurantaan. Kauemmas kuin vuoden päähän tähtäsi hankkeista vain 7 %. Puolet hankkeista oli infra- tai järjestelmähankkeita, muut vastaukset keskittyivät mm. IT-palveluiden muutoksiin ja kehittämiseen ja henkilöstöön, sekä

Selvästi tärkeimmät teemat yliopistosektorilla (ml. konsernityyppiset korkeakoululiittymät: LUC, LUT, TUNI ja Oulun korkeakoulut) olivat:

- IT-henkilöstö: yliopistosektorilla rekrytointiongelmat ja henkilöstön pysyvyys ovat iso haaste. Toimintamalleja on myös uudistettu yliopistojen IT-palveluissa..
- Tietoturva ja varautuminen: tässä yhtenä oli meneillään ollut MS-CSOC-hanke ja sen saattaminen loppuun, identiteetinhallinta
- Digitalisodut prosessit. Lukuisissa yliopistoissa on tehty järjestelmäintegraatioiden kautta digitalisoituja työnkuluja. Myös AI-avusteiset ServiceDesk-palvelut olivat esillä.
- Opiskelu ja opintohallinto: nämä ovat pääsien Peppi/Sisu-opintohallinnon järjestelmiin liittyviä tai Moodle-ympäristön kehittämiseen kohdistuvia kommentteja. Myös hybridiopetuksen maininnat kuuluvat tähän kategoriaa.
- Digivisio 2023 –hanke (erillään em. opetus/opintohallinnosta)

Mitä ei mainittu juuri ollenkaan korkeakoulusektorilla, eikä myöskään yliopistojen vastauksissa, oli kansainvälinen yhteistyö. Tähän liittyi vain pari mainintaa yliopistoalliansseista ja kansainvälisen opiskelijan tunnistautumisesta. Myös tutkimus ja sen IT jäivät tälläkin kierroksella hyvin vähälle huomiolle.

4.2 EUNIS - IT-Benchmarking 2022

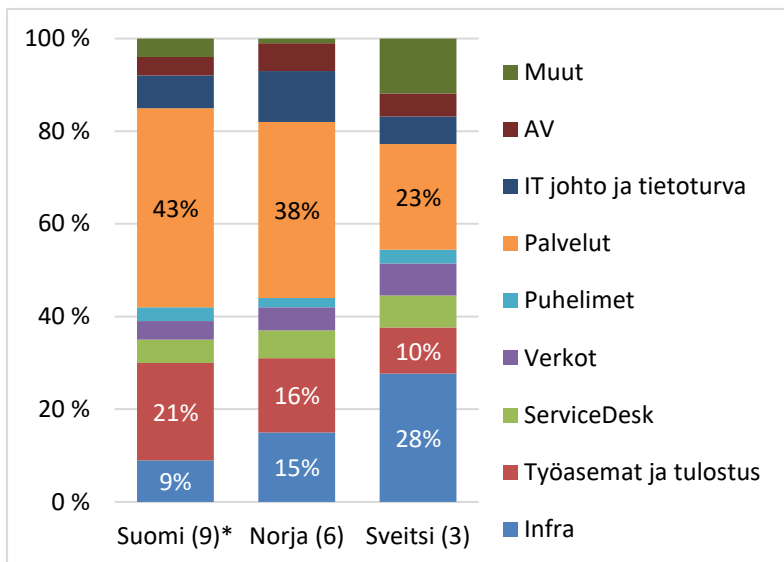
FUCIO-verkoston yksi päätehtävistä on jakaa tietoa yliopistojen IT-toiminnasta jäsenistönsä kesken. Yli kymmenen vuoden ajan on EUNIS –organisaation¹³ alaisuudessa tehty vuosittainen IT-kustannuksia ja –volyymeja kartoittava kysely EUNIS BenchEIT – BM2022. Kyselyn on alun perin lähtenyt liikkeelle suomalaisista yliopistoista.

Vuoden 2022 datan keruussa oli mukana 44 korkeakoulua yhteensä 12 Euroopan maasta. Suomesta mukana olivat yliopistot: Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, LUT-yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto ja Åbo Akademi. Keskimäärin suomalaisten yliopistojen IT-menot ovat yliopiston budjetista 6,2 % (keskitetyn IT-yksikön osalta 3,7 %).

Verrattaessa suomalaisia yliopistoja muihin osallistujaihin, on nähtävissä suomalaisten yliopistojen kustannusten painottuminen palveluihin (mm. opintohallinto, taloushallinto, kirjasto jne.) ja toisaalta työasemien menoihin. Kolmen sveitsiläisen yliopiston kustannuksissa painottuu infrastruktuurin menot.

Mukana on myös 12 suomalaista ammattikorkeakoulua. Tuloksia esitellään detalji tasolla osallistujaorganisaatioille kesäkuun webinaarissa. Koosteita BM2022-kyselyn tuloksista jaettiin NUAS-IT-yhteisölle syyskuussa ja tausta-aineistoksi Unifi-FUCIO-tapaamisessa lokakuussa.

BM-toiminnassa ovat FUCIOsta olleet mukana BM Steering Groupissa puheenjohtajana Ilkka Siissalo (HY), Jussi-Pekka Pispä (TAU) ja FUCIO-pääsihteeri. Projektiryhmässä toimivat projektipäällikkönä Yvonne Kivi (HY) ja pääsihteeri.

¹³ EUNIS IT benchmarking, <https://eunis.org/task-forces/benchmarking/>

5 Kansainvälinen yhteistyö

5.1 NUAS IT-yhteistyö

NUAS¹⁴ on yhteispohjoismainen yhdistysmuotoinen yliopistohallintojen yhteistyöelin, jonka puitteissa toimii kaikkiaan 13 hallinnon osa-alueella oma koordinoiva työryhmänsä. NUAS-IT –ryhmässä on kullakin pohjoismaalla kaksi edustajaa paitsi Islannista yksi.

NUAS-IT:ssä on jaettu kokemuksia pohjoismaisten yliopistojen tietohallinnon edustajien kesken. NUAS-IT on järjestänyt vuoden 2023 aikana webinaareja. Yksi näistä oli EUNIS BencHEIT-webinaari syyskuussa, jossa painotus oli erityisesti pohjoismaisten yliopistojen IT-kustannusten ja volyymien tarkastelu. Yleinen havainto on, että pohjoismaiset yliopistot ovat IT:n osalta verraten samankaltaisia: IT-palveluiden osuus yliopiston budjetista on noin 6 %, ja keskitetyn IT:n osuus tästä noin 60 %. Merkittävin ero on palveluiden hankinnassa. Suomalaiset yliopistot ostavat palveluita selvästi enemmän, kun taas ruotsalaiset osallistujayliopistot (vain 3) tekevät itse.

Myös NUAS-IT:tä on keskusteluttanut SOC-palvelut (Security Operations Center). Norjassa SIKT tuottaa kaikille pakollisen SOC-palvelun, Ruotsilla on oikeastaan NOC (Network Operations Center) ja Tanskassa halutaan toteuttaa yliopistoille omansa vähän samaan tapaan kuin nyt on saatu aikaiseksi Suomessa.

NUAS-IT aikoo aktivoitua seuraavaksi mm. arkkitehtuurin osaamisessa ja saattaa eri maista arkkitehdit yhteyteen.

FUCIOsta NUAS-IT:ssä ovat mukana Jani Leino (UTU) ja Christa Winqvist (Aalto).

5.2 EUNIS

EUNIS on Euroopan tasolla toimiva yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen IT-yhteistyöverkosto. EUNIS järjestää joka vuosi suuren vuosikonferenssiin ja sen lisäksi joka toinen vuosi Rectors conferencen yliopistojen ylimmälle johdolle.

EUNISin yhteydessä toimii myös useita erityisryhmiä (special interest groups / task force). Suomalaisilla on vetovastuu IT-toiminnan benchmarking-työtä tekevässä BencHEIT-ryhmässä sekä kokonaisarkkitehtuuriryhmässä kokonaisarkkitehtuurin Enterprise Architecture Special Interest Group -ryhmästä.

EA Task Force on järjestänyt koulutussessioita mm. Barcelonassa ja BencHEIT Task Force webinaareja osallistujilleen ja myös muille sidosryhmille.

Kesän 2023 konferenssi oli Espanjan Vigossa, johon osallistui useita IT-johtajia ja –asiantuntijoita.

Vuodesta 2023 alkaen EUNIS president on Pekka Kähköpuro (TAU). EUNIS Board’n suomalaisena jäsenenä toimii Christa Winqvist Aalto-yliopistosta.

¹⁴ NUAS-IT <https://www.nuas.org/group/information-technology/>

6 Jäsenkokouksia ja muuta toimintaa

6.1 FUCION sääntömääräiset kokoukset

FUCION kevätkokous pidettiin Lahdessa 22.-23.3. LUT-yliopiston järjestämänä. Kokouksessa sovittiin¹⁵ nykyisen pääsihteeripalvelun jatkamisesta Turun yliopiston tuottamana, muodostettiin vertaisryhmät IT-johtajille sekä tarkistettiin ja raportoitettiin sidosryhmätoiminnasta. Kokouksessa perustettiin toimintaryhmä harmonisoimaan yliopistojen IT-tilikartat paremmin vastaamaan nykyistä IT-kustannusrakennetta. Microsoft-sopimuksen seuraavan kauden neuvotteluihin muodostettiin ydinryhmä yhdessä AAPA-verkoston kanssa.

Syyskokous pidettiin 1.-2.11. Hanken Svenska handelshögskolanin tiloissa. Ensimmäisen päivän tilaisuus oli yhteinen yliopistojen tutkimuksen IT:n vastuuhenkilöiden kanssa. Kokouksessa kaudelle 2024-2025 työvaliokuntaan valittiin toiselle kaudelle Päivi Soinio (ÅA) ja Antti Sirviön (LUT) tilalle Samuli Malinen (OY). Työvaliokunnassa jatkavat puheenjohtaja Ari Hirvonen (JY), Marko Holmavuo (UEF) ja IT-pääsihteer Teemu Seesto (UTU).

FUCION tavoitteita workshopaamassa Hankenilla

Kokouksessa käytiin läpi Unifin kanssa pidetyn digiworkshopin tuloksia ja jatkosuunnitelmia. Kokouksessa kartoitettiin tulevan kauden 2024 tavoitteita, valittiin Terja Hakala (UTU) edustamaan valintakokeiden ydinryhmään ja luotiin CSC:n Funet Miitti-palvelun kartoitusta varten oma asiantuntijaryhmänsä.

Syyskokous päätti¹⁶ jatkaa käytäntöä, jossa työvaliokunnalla on käytettävissään 20 000 € käyttöraha hyödynnettäväksi mm. ideamuotoiluihin tai muihin koko verkostoa palveleviin konsultaatioihin. Lisäksi Microsoft-neuvotteluihin palkataan yhdessä ammattikorkeakoulujen kanssa projektipäällikkö.

6.2 FUCIONline-kokoukset

Kuluneen vuoden aikana FUCIO on jatkanut lähes kuukausittain pidettäviä tunnin onlinekokouksia ajankohtaisista asioista. Vuoden aikana listalla on ollut aiheina mm.

- Vakioaiheena on aina ollut Digivisio 2030-hankeen tilannekatsaus. Tässä on puhuttanut mm. CSC:n rooli Digivision palvelun tuottajana. FUCIOssa ollaan oltu huolissaan työpaketti 3:n (tekniset ratkaisut ja tietoturva) päättyminen ja teemaryhmiin siirtyminen, koska tämä vei IT-palveluilta suoran roolin ja kontaktin Digivisio 2023-hankeessa.
- Digitaaliset valintakokeet nousi keväällä FUCION kartalle lausunnon muodossa ja syksyllä haettiin FUCIO-edustajaa valintakoepalvelun työryhmään. Työryhmä starttaa vuoden vaihteessa.
- Funet CSOC (Cyber Security Operations Center) hankkeen seuraaminen ja tukeminen
- Kopiosto-neuvotteluiden tilanne
- Unifi-FUCIO-digiseminaarin aiheiden kehittäminen ja kommentointi
- Yhteisen IT-tilikarttatyön seuraaminen
- VIRT-ohjausryhmä on kertonut kuulumisiaan

¹⁵ Kevätkokouksen pöytäkirja, https://tt.eduuni.fi/sites/fucio/verkosto/dokumentteja/Verkoston%20kokoukset/FUCIO20230322_P%C3%B6yt%C3%A4kirja.pdf

¹⁶ Syyskokouksen pöytäkirja, https://tt.eduuni.fi/sites/fucio/verkosto/dokumentteja/Verkoston%20kokoukset/FUCIO20231102_P%C3%B6yt%C3%A4kirja.pdf

7 FUCIO-jäsenet ja työvaliokunta 2023

Muutoksia jäsenistössä

FUCIO-jäsenistössä tapahtuu muutos Aalto-yliopiston osalta, Kati Hagros (CDO) jättäytyi sivuun ja hänen tilalleen tuli Sami Masalin (Head of CDO Office) syyskuun alusta. FUCIO-jäsenyydet ovat kaikilla yliopistoilla FTE-määränsä mukaan. Vain Itä-Suomen yliopistolla ei ole vielä toista edustusta nimettynä Olavi Mannisen jäätyä pois vuoden alusta.

FUCIO-työvaliokunta 2023

- Puheenjohtaja Ari Hirvonen, Jyväskylän yliopisto
- Varapuheenjohtaja Antti Sirviö, LUT-yliopisto
- Minna Harjuniemi, Helsingin yliopisto
- Marko Holmavuo, Itä-Suomen yliopisto
- Päivi Soinio, Åbo Akademi
- IT-pääsihteeri Teemu Seesto, Turun yliopisto

Muut FUCIO-jäsenet

- Kati Hagros, Aalto-yliopisto (30.8. saakka)
- Terja Hakala, Turun yliopisto
- Minna Harjuniemi, Helsingin yliopisto
- Eija Heiskanen, Helsingin yliopisto
- Ari Hovila, Vaasan yliopisto
- Kari Keinänen, Oulun yliopisto
- Pekka Kähköpuro, Tampereen yliopisto
- Jani Leino, Turun yliopisto
- Samuli Malinen, Oulun yliopisto
- Sami Masalin (1.9. alkaen)
- Mari Nyrhinen, Taideyliopisto
- Markku Närhi, Jyväskylän yliopisto
- Manu Pajuluoma, Lapin yliopisto
- Jyri Penttinen, Maanpuolustuskorkeakoulu
- Jussi-Pekka Pispä, Tampereen yliopisto
- Magnus Sippel, Hanken Svenska handelshögskolan
- Christa Winqvist, Aalto-yliopisto

Varajäsenet

- Juha Eskelinen, Tampereen yliopisto
- Mats Lundberg, Åbo Akademi
- Hannes Päivänsalo, Aalto-yliopisto
- Juha Rosvall, Taideyliopisto

Kiitokset

Vuosikertomukseen ovat toimittaneet materiaalia eri asiantuntija- ja muissa ryhmissä toimineet henkilöt. Erityinen kiitos kaikille raporttiin osallistuneille.

- Jari Järvinen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Hikka Kankaanpää, Tampereen yliopisto
- Hanna Knuuti, Turun yliopisto
- Jani Leino, Turun yliopisto
- Patrick Maltusch, Aalto-yliopisto
- Mikko Mäkelä, Metropolia ammattikorkeakoulu
- Markku Närhi, Jyväskylän yliopisto
- Jussi-Pekka Pispä, Tampereen yliopisto
- Jaakko Riihimäki, AAPA-verkosto
- Teijo Roine, Jyväskylän yliopisto
- Esa Suominen, Helsingin yliopisto
- Päivi Söderström, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
- Lotta Ylä-Sulkava, Helsingin yliopisto